

Uitgaansgedrag en middelengebruik tijdens de coronapandemie van maart tot september 2020

In het kort

Over dit onderzoek

- Deze factsheet beschrijft de resultaten van onderzoek naar het uitgaansgedrag en middelengebruik tijdens twee tijdperiodes van de coronapandemie. Er is gekeken naar de periode van de eerste lockdown in het voorjaar van 2020 (van 15 maart tot en met 1 juni 2020) en de periode van de versoepelingen van de coronamaatregelen in de daaropvolgende zomer (van 1 juni tot 1 september 2020).
- Aan dit onderzoek namen 3765 jongeren en jongvolwassenen van 16 t/m 35 jaar deel die ten minste 1 keer een club of festival bezochten in het jaar voor de coronapandemie. Ongeveer twee derde van de steekproef was hoog opgeleid (62,0%).
- De werving voor deze vragenlijst liep van 18 september tot 18 oktober 2020. Vanaf 13 oktober werden wederom strengere contactbeperkende maatregelen afgekondigd om de oplopende besmettingen met COVID-19 terug te dringen. Het is op basis van de door ons verzamelde gegevens niet bekend hoe het uitgaansgedrag, middelengebruik en de mentale gezondheid onder uitgaanders zich sindsdien ontwikkeld heeft.

Uitgaan tijdens de coronapandemie

- Tijdens de eerste lockdown waren jongeren die normaal gesproken uitgaan vooral binnenshuis te vinden, met vrienden bij iemand thuis (83,2%), bij een virtuele borrel (69,1%) of op een huisfeest (19,9%). De meeste uitgaanders spraken in deze periodes ook buiten af met vrienden (74%).
- Na de versoepelingen verschuift het uitgaan zich gedeeltelijk terug naar het café (83,2%); desondanks stijgt het percentage uitgaanders dat binnen (97,1%) of buiten (84,0%) afspreekt met vrienden of een huisfeest (73,7%) bezoekt ook vergeleken met de lockdown periode. Minder dan 15% van uitgaanders geeft aan een illegaal feest bezocht te hebben.

Middelengebruik tijdens de coronapandemie

- Alcohol, tabak en cannabis waren de meest gebruikte middelen, zowel voor de coronapandemie als tijdens de lockdown en de versoepelingen van de coronamaatregelen. De 'typische uitgaansdrugs' ecstasy en amfetamine maar ook lachgas zijn tijdens de coronapandemie door minder uitgaanders gebruikt dan in 2019.
- Het percentage gebruikers van cocaïne, ketamine, en de hallucinogene middelen 2C-B, paddo's of truffels en LSD verschilde tijdens de coronapandemie in 2020 niet van dat in dezelfde periode in 2019.

- Het enige middel dat in 2020 door meer uitgaanders gebruikt werd dan in 2019 is 3-MMC. Het is onbekend of dit direct samenhangt met de coronapandemie.
- Hoewel de meeste gebruikers op minder dagen gebruikten tijdens de coronapandemie in vergelijking met 2019, is er bij elk middel ook een aanzienlijk deel van de gebruikers dat het middel tijdens de eerste lockdown en de versoepelingen daarna even vaak (20% tot 50%) of vaker (20% tot 40%) gebruikte dan in 2019.
- Redenen om geen alcohol, tabak of drugs meer te gebruiken waren met name 'niet uit kunnen gaan', 'vrienden minder vaak zien' en 'geen zin hebben in het middel'.
- Tijdens de lockdown gaf een aanzienlijk aandeel van uitgaanders (42,5%) aan geen tabak te gebruiken vanwege de coronapandemie.

De gezondheid van uitgaanders

- Uitgaanders beoordelen hun gezondheid over het algemeen als goed. Toch blijkt dat ongeveer een derde (29,6%) van de uitgaanders voldoet aan de criteria van "psychisch ongezond" volgens een internationale standaard voor psychische gezondheid (Mental Health Inventory 5). In het Grote Uitgaansonderzoek in april en

mei 2020 was dit aandeel lager (19,6%). Veel uitgaanders (89,3%) geven aan zich geïsoleerd te voelen. Uitgaanders hebben ook behoefte heeft aan ondersteuning op het gebied van sociale contacten (38,9%) en inrichten van een goede dagstructuur (24,3%). Ook hulp bij het omgaan met stress (22,8%), negatieve stemming (22,7%) en slapen (15,9%) werden genoemd.

- Een kwart van de uitgaanders (25,6%) had tijdens de eerste lockdown of de versoepelingen daarna een of meer ongewenste effecten ervaren na het gebruik van alcohol en/of drugs. Dit gaat dan meestal om misselijkheid of duizeligheid die was toe te schrijven aan het gebruik van alcohol en in mindere mate het gebruik van cannabis. Medische hulp werd vooral ingeroepen wanneer er sprake was van angst- en paniekaanvallen of wanneer mensen flauwvielen of out gingen onder invloed van alcohol, cannabis, tabak en/of ketamine.
- Een derde (34,4%) van uitgaanders vindt het moeilijk zich aan de coronamaatregelen te houden. Onder invloed van alcohol vinden iets meer uitgaanders dat moeilijk (42,1%), onder invloed van drugs vinden uitgaanders dat ongeveer even moeilijk als wanneer zij niet onder invloed zijn (31,6%).

Over dit onderzoek

Op 13 maart 2020 zijn in Nederland maatregelen ingevoerd om verspreiding van het SARSCoV-2 virus (COVID-19 of 'coronavirus') terug te dringen. Gedurende de coronapandemie zijn er, naar gelang er besmettingen waren, maatregelen ingevoerd, versoepeld en weer aangescherpt. Toen in de zomer van 2020 het aantal besmettingen was gedaald mochten er meer mensen thuis ontvangen worden dan tijdens de eerste lockdown. Restaurants, cafés en culturele ruimtes waren toen weer geopend, aanvankelijk voor 30 gasten en later 100 gasten. Aanvankelijk voor slechts 30 gasten later was dit 100. Toen het aantal coronabesmettingen

weer omhoog gingen werden de sluitingstijden van de horeca vervroegd. Clubavonden, festivals en concerten vonden sinds het invoeren van de eerste maatregelen op 13 maart 2020 geen doorgang.

In april en mei 2020 werden er gegevens verzameld over uitgaanders in het kader van Het Grote Uitgaansonderzoek 2020. In dit online vragenlijstonderzoek werd ook specifiek gevraagd naar het gebruik van alcohol, drugs en tabak tijdens de eerste 6 tot 9 weken van de lockdown sinds 15 maart 2020. De bevindingen van dit 'coronaonderdeel' van de vragenlijst zijn in september gepubliceerd in een aparte factsheet (Van Miltenburg, Van Laar, Van Beek, 2020).

De gegevens zijn online verzameld tussen 18 september en 18 oktober 2020. De online vragenlijst ging met name over de effecten van de eerste lockdown en de versoepelingen op het middelengebruik. Naast gegevens over uitgaansgedrag, middelengebruik, de locatie van middelengebruik kwamen ook negatieve effecten ten gevolge van middelengebruik aan bod. Verder zijn ook de algemene en psychische gezondheid, de mate waarin uitgaanders behoefte hebben aan ondersteuning en de naleving van

coronamaatregelen onder invloed van alcohol of drugs onderzocht. De bevindingen van dit onderzoek staan in deze factsheet beschreven. De afkondiging van de tweede intelligente lockdown met ingang van 14 oktober vond tijdens de laatste periode van dataverzameling plaats. Er wordt in deze factsheet onderscheid gemaakt tussen twee periodes waarin de geldende maatregelen van elkaar verschilden (zie tabel 1). Naar deze periodes wordt omwille van de leesbaarheid verwezen als 'de lockdown' en 'de versoepelingen'.

Tabel 1. Beschrijving van de twee onderzochte tijdsvakken in dit onderzoek.

	Periode 1: De eerste intelligente lockdown (de lockdown)	Periode 2: De periode van versoepelingen van coronamaatregelen (de versoepelingen)
Periode	15 maart tot 1 juni	1 juni tot 1 september
Maatregelen	• Cafés waren gesloten. • Geen clubavonden, festivals, concerten of andere grootschalige evenementen. • Evenementen met meer dan 100 bezoekers zijn niet toegestaan. • Vanaf 11 mei waren wel bijeenkomsten tot maximaal 10 mensen weer toegestaan, mits er 1,5 meter afstand kon worden gehouden.	• Cafés waren weer geopend, aanvankelijk voor maximaal 30 gasten, later voor 100. • Geen clubavonden, festivals, concerten of andere grootschalige evenementen. • Vanaf 1 juli tot 29 september zijn evenementen met maximaal 100 mensen binnen of 250 mensen buiten toegestaan, met inachtneming van de 1,5 meter afstand.

Over de respondenten

Voor dit onderzoek werden 3765 respondenten geïncludeerd in de leeftijd van 16 tot en met 35 jaar die het jaar voorafgaand aan de eerste lockdown (dus vóór 15 maart 2020) minimaal 1 keer een festival of club/discotheek hadden bezocht (zie ook sectie methodologie).

- Bijna twee keer zo veel vrouwen (66,5%) als mannen (33,0%) hebben de online vragenlijst afgerond, 0,5% gaf aan een ander geslacht te hebben. Ongeveer twee derde van de steekproef (62,0%) was hoog opgeleid¹.
- Om vertekening van de resultaten door de oververtegenwoordiging van vrouwen te voorkómen, is besloten om een weegfactor toe te passen op de steekproef, die gelijk is aan de man/vrouw-ratio in de Nederlandse bevolking. Voor een beschrijving van de overwegingen bij het toepassen van de weegfactor zie Monshouwer, Van Der Pol, Drost, & Van Laar (2016) en Monshouwer, Van Miltenburg, Van Beek,

Den Hollander, Schouten, Blankers, & Van Laar (2020).

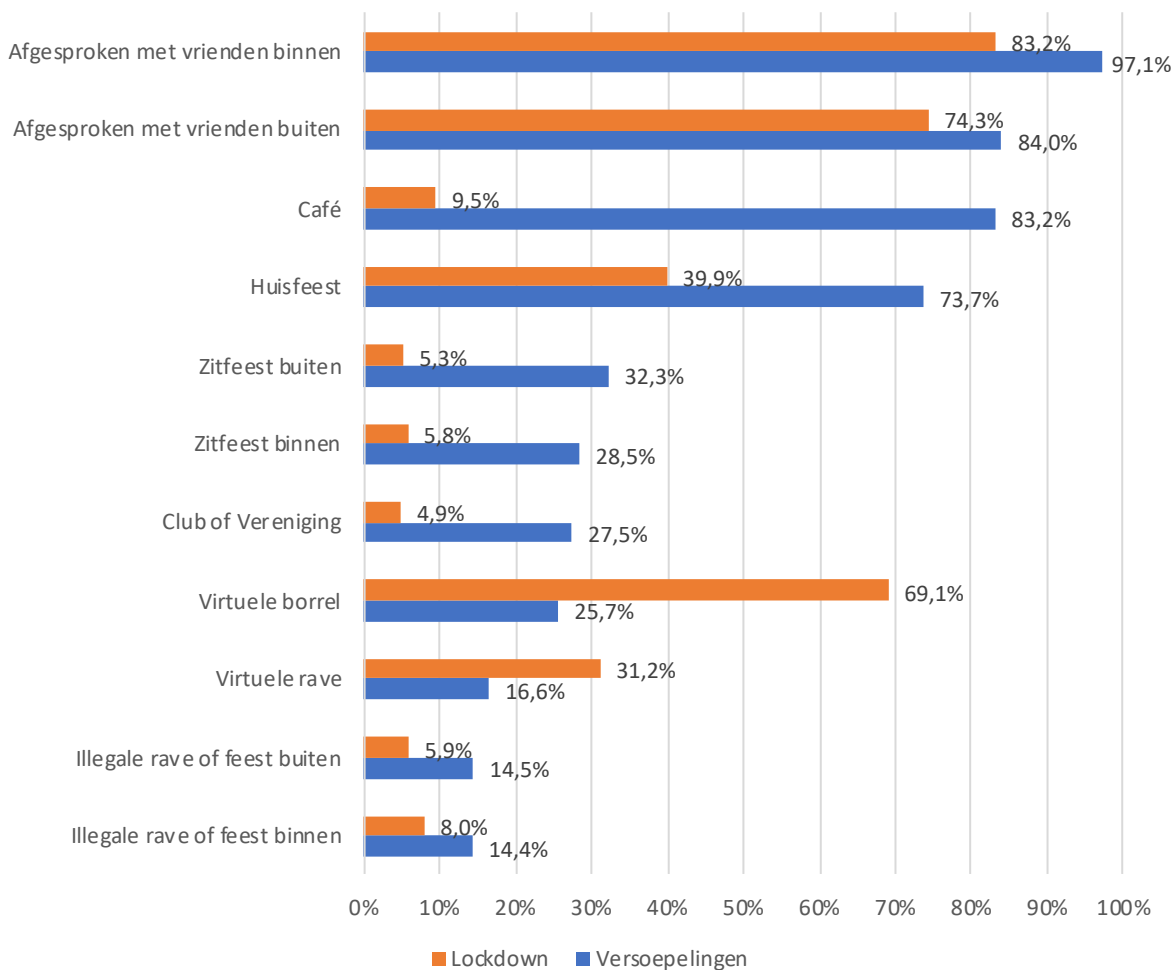
- In de gewogen steekproef was de grootste groep (42,5%) tussen 20 en 24 jaar oud. Ongeveer een derde (30,1%) tussen 25 en 30 jaar oud. De overige respondenten waren tussen 30 en 35 jaar oud (17,1%) of jonger dan 20 jaar oud (10,3%)¹.

Uitgaan tijdens de coronapandemie

Aan de respondenten is gevraagd waar zij uit gingen tijdens de coronapandemie. Evenementen die door de coronamaatregelen niet mochten plaatsvinden zijn niet uitgevraagd. Er is een aantal antwoordmogelijkheden toegevoegd die uniek zijn voor de coronapandemie zoals virtuele raves of borrels, zitfeesten en kampeerfestivals (zie voor bijlage tabel 1 voor een uitgebreide beschrijving). Respondenten werden gevraagd om voor alle locaties aan te geven op hoeveel dagen zij deze bezocht hadden in de twee periodes. Figuur 1 laat zien hoeveel procent van de respondenten een uitgaanslocatie bezocht.

¹ Om het opleidingsniveau te bepalen is voor respondenten tot 25 jaar gerekend met de hoogst gevolgde opleiding, vanaf en vanaf 25 jaar de hoogst voltooide opleiding. Hoog opgeleid = HBO, Universiteit; Middelbaar opgeleid: MBO niveau 3 en 4, HAVO, VWO; Laag opgeleid: MBO niveau 1 en 2, MAVO, VMBO, LBO/VBO, praktijkschool, speciaal onderwijs, basisschool.

Figuur 1. Percentage uitgaanders dat een uitgaanslocatie bezocht tijdens de lockdown en de versoepelingen.

- Tijdens de lockdown spraken uitgaanders vooral in huissettingen af: met vrienden binnen (83,2%), virtuele borrels (69,1%), huisfeesten (39,9%) en virtuele raves (31,2%). Buiten werd vooral afgesproken met vrienden (74,3%).
- Na de versoepelingen van de coronamaatregelen bezocht een groot deel van de respondenten (83,2%) weer een café of kroeg. Verder werden afspraken met vrienden, binnen (97,1%) en buiten (84,0%), evenals het bezoeken van huisfeesten (73,7%), vaker genoemd dan tijdens de lockdown.
- Zitfeesten, een nieuw type uitgaan ontstaan tijdens de versoepelingen ten gevolge van de coronamaatregelen, werden door minder dan een derde van uitgaanders bezocht (buiten 32,2% en binnen 28,5%).
- Na de versoepelingen steeg het percentage uitgaanders dat illegale raves of feesten (14,4% binnen en 14,5% buiten) bezocht ten opzichte van de eerste lockdown. Het bezoeken van een illegaal evenement bleef beperkt tot slechts een kleine groep uitgaanders.

Om inzicht te krijgen in de motieven van uitgaan werd respondenten ook gevraagd wat zij het meest missen aan het bezoeken van nachtclubs, festivals,

concerten en andere uitgaansevenementen, en welke aspecten zij juist als positief ervaren. Respondenten konden meerdere opties aanvinken.

- Vooral de sociale aspecten van uitgaan werden het meeste gemist: samenkomen met vrienden (84,1%), sociaal contact (75,7%) en nieuwe mensen leren kennen (61,3%) werden door de meerderheid genoemd.
- Andere belangrijk aspecten van uitgaan, muziek (65,9%) en dansen (70,5%), werden ook veel gemist.
- Een kleinere groep respondenten gaf aan het drinken van alcohol (30,5%) en het gebruik van drugs (24,7%) te missen tijdens het uitgaan (zie ook bijlage tabel 2).
- Als positief 'effect' rapporteren veel respondenten 'geld over houden' (75,8%). Andere positieve effecten die zij noemden waren een vermindering van het gebruik van alcohol (42,8%) en drugs (26,4%) (bijlage tabel 3). Er waren dus respondenten die middelengebruik gemist hebben, maar ook respondenten die een vermindering van hun middelengebruik als iets positiefs ervaren. Het is overigens ook mogelijk dat dit dezelfde respondenten betreft.

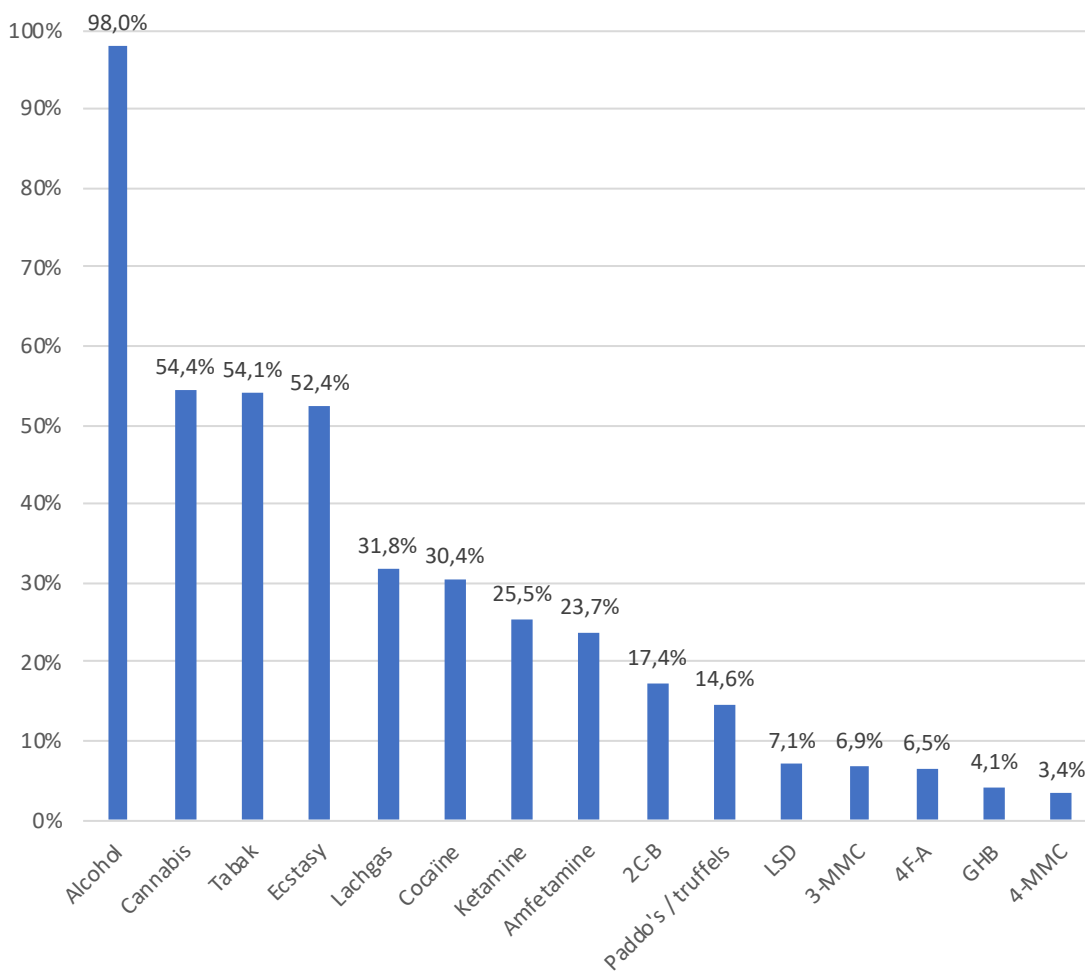
Middelengebruik voor en tijdens de coronapandemie

Middelengebruik voor de coronapandemie

Uit het Grote Uitgaansonderzoek bleek dat de maatregelen al in de eerste periode van de lockdown impact hadden op het gebruik van verschillende middelen (Van Miltenburg et al, 2020). Om na te gaan hoe deze impact zich verder

heeft ontwikkeld hebben we opnieuw gevraagd naar het gebruik van alcohol, tabak en drugs. Aan de respondenten werd eerst gevraagd om voor een lijst met middelen aan te geven hoe vaak zij deze in de 12 maanden voorafgaand aan de coronapandemie, dus vóór 15 maart 2020, hadden gebruikt (zie figuur 2). De laatste-jaar-prevalenties waren vrijwel gelijk aan die van het Grote Uitgaansonderzoek 2020.

Figuur 2. Laatste-jaar-prevalentie (%) voor het invoeren van de coronamaatregelen van alcohol-tabak en drugs in de totale gewogen steekproef (n=3765).

Middelengebruik tijdens de lockdown en de versoepelingen

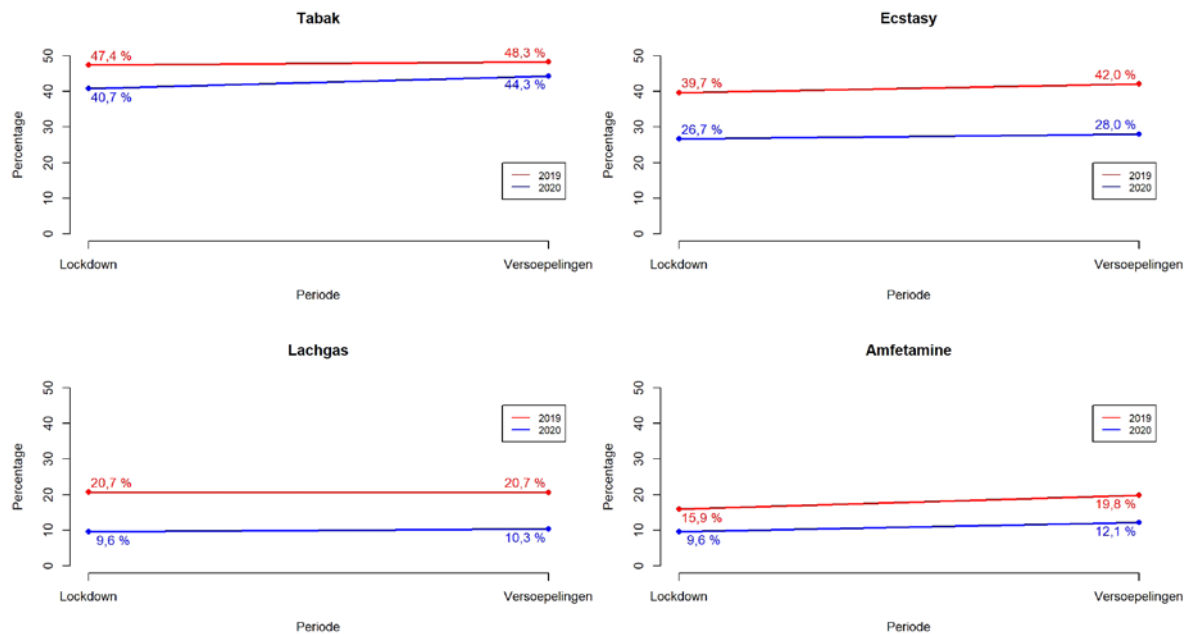
Een van de doelstellingen van deze coronavragenlijst was inzicht krijgen in hoe het middelengebruik tijdens de lockdown en de versoepelingen zich verhoudt tot 'normaal' gebruik. In dit onderzoek is 'normaal' gebruik gedefinieerd als het middelengebruik in laatste jaar voor de coronapandemie, 2019.

We vroegen de respondenten welke middelen en op hoeveel dagen ze hadden gebruikt tijdens de lockdown (15 maart tot 1 juni 2020) en de versoepelingen (1 juni

tot 1 september 2020). Vervolgens vroegen we ook ter vergelijking op hoeveel dagen ze (deze) middelen hadden gebruikt in dezelfde twee tijdperiodes in 2019. In figuur 3 en 4 wordt een selectie van de meest opvallende verschillen gepresenteerd. Een volledig overzicht is te vinden in bijlage tabel 3.

- Het percentage uitgaanders dat ten minste één keer tabak, ecstasy, lachgas en amfetamine gebruikte tijdens de lockdown of de versoepelingen lag lager dan in dezelfde periode dan het jaar daarvoor.

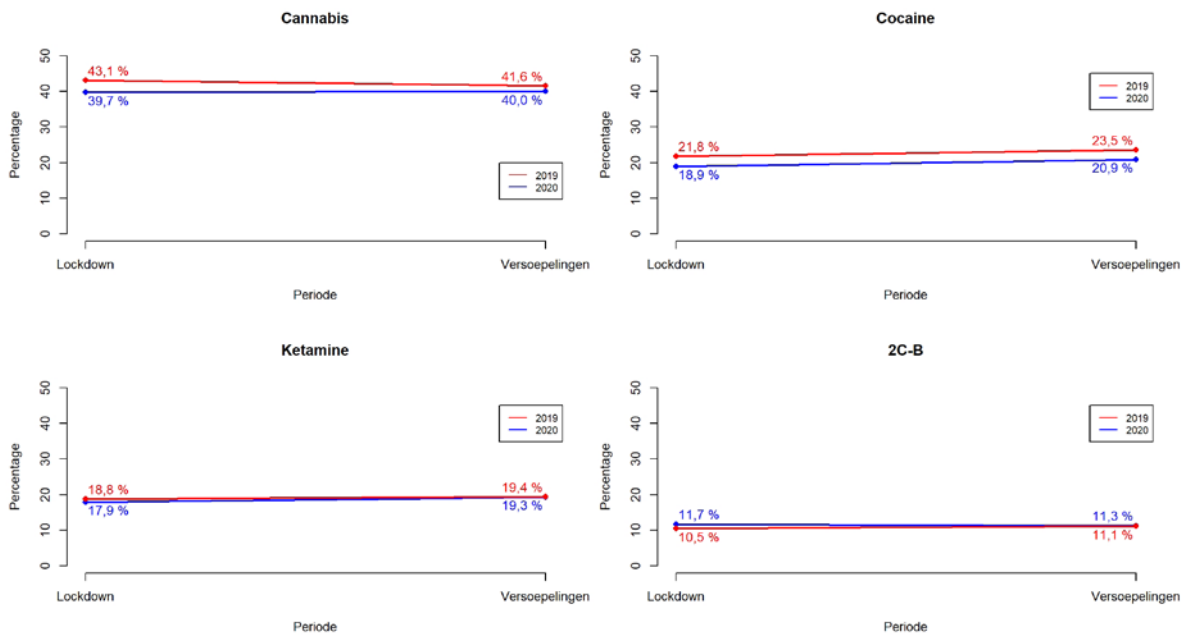
Figuur 3. Percentage respondenten van totale steekproef dat een middel ten minste 1 keer heeft gebruikt, per periode.¹

¹ Het betreft hier het percentage van alle respondenten dat aangeeft het middel op 1 dag of vaker te hebben gebruikt in deze periode. In blauw weergegeven zijn de percentages gebruikers tijdens respectievelijk de eerste lockdown (15 maart – 31 mei) en de versoepelingen (1 juni – 1 september) in 2020. In rood weergegeven zijn de percentages gebruikers in vergelijkbare tijdsperiodes in 2019.

Figuur 4. Percentage respondent(en) van totale steekproef dat een middel ten minste 1 keer heeft gebruikt, per periode.¹

1 Het betreft hier het percentage van alle respondenten dat aangeeft het middel op 1 dag of vaker te hebben gebruikt in deze periode. In blauw weergegeven zijn de percentages gebruikers tijdens respectievelijk de eerste lockdown (15 maart – 31 mei) en de versoepelingen (1 juni – 1 september) in 2020. In rood weergegeven zijn de percentages gebruikers in vergelijkbare tijdsperiodes in 2019.

- Voor de middelen cannabis, cocaïne, ketamine, 2C-B, LSD, paddo's of truffels geldt dat tijdens de lockdown en de versoepelingen het percentage respondenten dat dit middel ten minste een keer heeft gebruikt niet is veranderd ten opzichte van 2019.
- 3-MMC is het enige middel dat in 2020 meer gebruikers kende dan in 2019 maar dit gold alleen voor de periode van de versoepelingen (2020: 6,2%, 2019: 4,3%).

Veranderingen in frequentie van gebruik

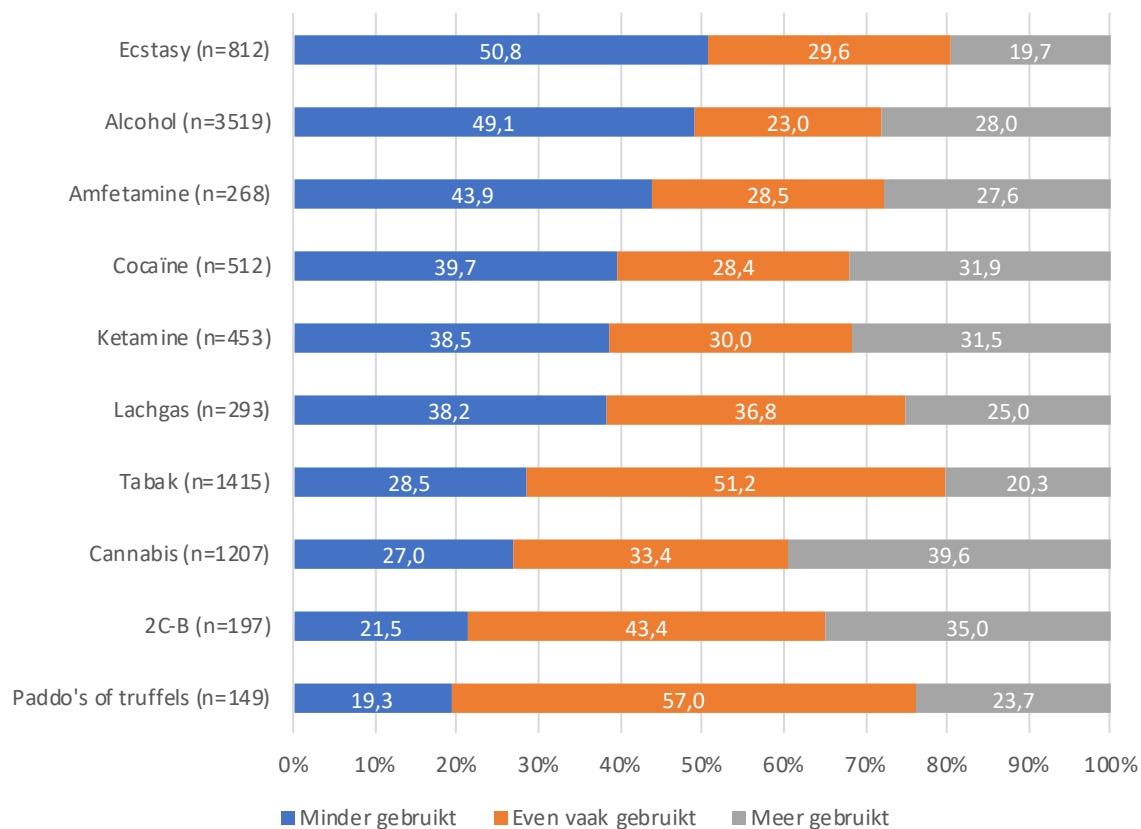
Hoewel voor een aantal middelen het percentage uitgaanders dat het ten minste één keer heeft gebruikt tijdens de coronapandemie gelijk is

gebleven ten opzichte van 2019, betekent niet dat zij die middelen ook op exact even vaak hebben gebruikt. Uit de meting van Het Grote Uitgaansonderzoek eerder dit jaar bleek dat er uitgaanders waren die op minder dagen waren gaan gebruiken, en tegelijkertijd ook uitgaanders die meer waren gaan gebruiken (Van Miltenburg et al, 2020).

Om deze dynamiek onder gebruikers nogmaals te onderzoeken hebben we onder uitgaanders, die een middel zowel in 2019 als 2020 gebruikt hadden, gekeken naar het aantal dagen waarop zij dit deden. De respondenten die dus in 2019 een middel wel hadden gebruikt, en in 2020 niet (en andersom), zijn hier buiten beschouwing gebleven.

Figuur 5. Percentage gebruikers per middel dat op minder, evenveel of meer dagen is gaan gebruiken tijdens de lockdown (2020) in vergelijking met dezelfde periode in 2019.

In figuur 5 en 6 is in beeld gebracht welk percentage van de gebruikers op minder dagen, evenveel dagen of meer dagen gebruikte tijdens de lockdown (figuur 5) en de versoepelingen (figuur 6) ten opzichte van dezelfde periode in 2019.

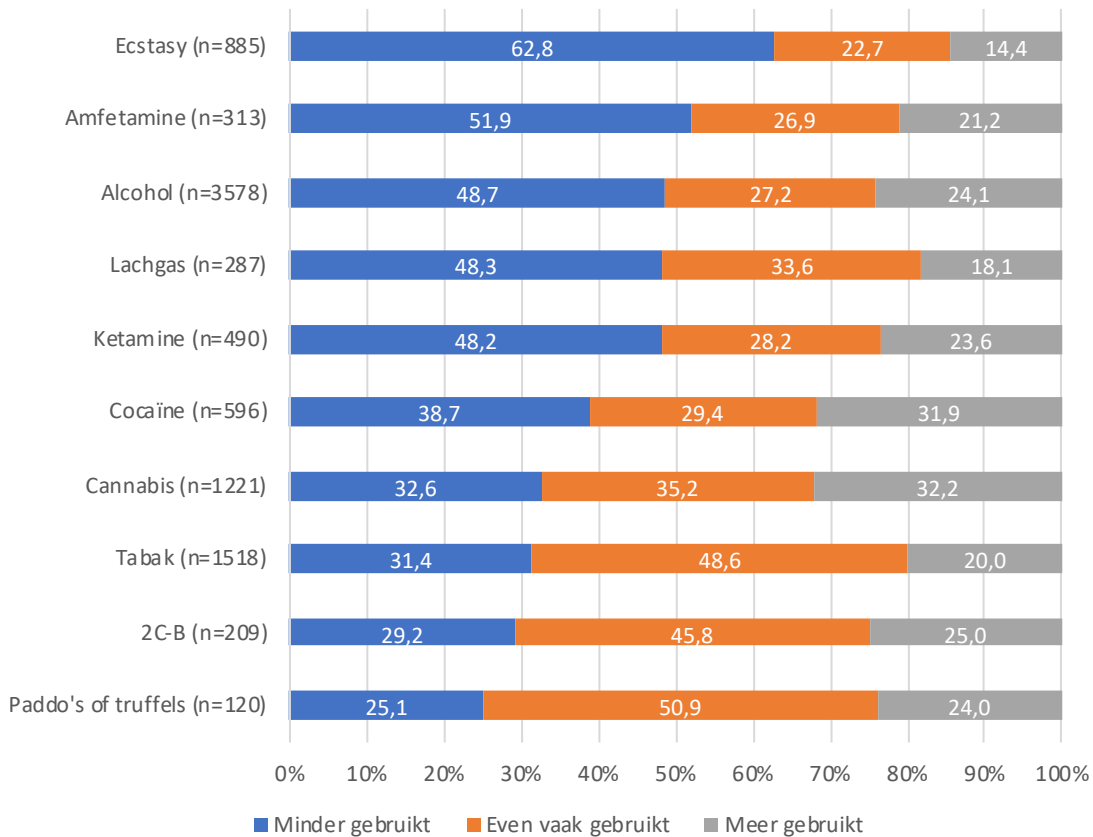
- Voor alle middelen gold dat er gebruikers zijn die minder vaak, even vaak of vaker zijn gaan gebruiken.
- Ecstasy (50,8%), alcohol (49,1%), amfetamine (43,9%), cocaïne (39,7%), ketamine (38,5%) en

lachgas (38,2%) werden het vaakst op *minder dagen* gebruikt in vergelijking met dezelfde periode in 2019.

- Voor tabak (51,2%), 2C-B (43,4%) en paddo's of truffels (57,0%) gold dat de grootste groep gebruikers op evenveel dagen gebruikte als in 2019.
- Onder cannabisgebruikers was de groep die op *meer dagen* gebruikte dan in 2019 het grootst (39,6%).

Figuur 6. Percentage gebruikers per middel dat minder, evenveel of meer dagen is gaan gebruiken tijdens de versoepelingen (2020) in vergelijking met dezelfde periode in 2019.

- Het beeld tijdens de versoepelingen lijkt op dat van de eerste lockdown. Ook in deze periode werden ecstasy (62,8%), amfetamine (51,9%), alcohol (48,7%), lachgas (48,3%), ketamine (48,2%), en cocaïne (38,7%) door het grootste aandeel gebruikers op minder dagen dan in 2019 gebruikt. Het aandeel gebruikers dat tijdens de versoepelingen op minder dagen gebruikte dan in 2019 was voor alcohol en ecstasy nog groter dan tijdens de lockdown.
- Net als tijdens de eerste lockdown werden paddo's of truffels (50,9%), tabak (48,6%) en 2C-B (45,8%) door de meeste gebruikers op evenveel dagen gebruikt na de versoepelingen ten opzichte van 2019.
- Bij geen enkel middel was het percentage gebruikers dat op meer dagen is gaan gebruiken tijdens de versoepelingen grootste groep. Maar er is net als tijdens de lockdown bij alle middelen is ook sprake van een groep gebruikers die op meer dagen is gaan gebruiken. Dit geldt vooral voor cannabis (32,2%) en cocaïne (31,9%) waarbij bijna een derde van de gebruikers op meer dagen is gaan gebruiken.
- Gebruikers van tabak (68,5%) en alcohol (63,5%) gebruiken deze middelen na de versoepelingen op meer dagen dan tijdens de lockdown. Ook voor amfetamine (41,5%), cannabis (40,0%), cocaïne (39,9%), en ketamine (35,2%) geldt dat het grootste deel van gebruikers op meer dagen is gaan gebruiken na de versoepelingen t.o.v. de lockdown.
- Paddo's of truffels (51,1%), ecstasy (40,4%) en 2C-B (48,2%) werden door de meeste gebruikers op evenveel dagen gebruikt als tijdens de lockdown.
- Lachgas (43,5%) werd door de meeste gebruikers minder vaak gebruikt in de periode van de versoepelingen vergeleken met de lockdown.
- Het is onbekend in welke mate deze cijfers zijn beïnvloed door 'normale' seizoensinvloeden op middelengebruik. De meeste muziekfestivals vinden plaats in de zomer, daarnaast hebben uitgaanders ook meer vrije tijd in de zomer. Het is mogelijk dat incidentele gebruikers vooral tijdens de zomer overgaan tot middelengebruik en de stijging van de versoepelingen ten opzichte van de lockdown deels een normaal verloop van middelengebruik over deze twee seizoenen beschrijft.

Als laatste is ook gekeken naar de verschillen in het aantal dagen waarop is gebruikt tussen de lockdown en de versoepelingen (bijlage figuur 2).

- Voor alle middelen gold dat 'minder uit kunnen gaan', 'geen interesse hebben in het middel', 'vrienden minder kunnen zien' of 'geen zin in het middel' de meeste genoemde redenen waren om niet te gebruiken. Verveling, eenzaamheid en stress werden nauwelijks genoemd als reden om een middel niet te gebruiken.
- Vooral ecstasy (63,4%) en amfetamine (50,1%) werden niet gebruikt omdat respondenten niet uit konden gaan.
- Als respondenten een middel niet gebruikt hadden om hun interesse in een middel was afgenomen was dat vooral het geval bij lachgas (50,9%), cannabis (42,7%) en cocaïne (35,5%).
- Psychedelica werden veel genoemd als middelen die niet gebruikt werden doordat respondenten hun vrienden minder vaak zagen: 2C-B (26,4%), paddo's of truffels (25,9%), LSD (23,8%), en ketamine (21,1%).
- Als respondenten aangaven geen zin meer in een middel te hebben, was dat vooral bij 4-FA (15,3%) en 2C-B (12,0%), paddo's of truffels (10,5%) en amfetamine (10,4%) het geval.
- Mentale gezondheid werd vooral als reden genoemd door uitgaanders die (tijdelijk) geen LSD (12,1%), ecstasy (10,6%) of cocaïne (10,1%) hadden gebruikt.
- Veel respondenten (42,5%) die tijdens de lockdown gestopt waren met roken gaven aan dat zij gestopt waren vanwege het coronavirus, het is niet duidelijk of dit te maken had omdat men te kampen had met een coronabesmetting of dat dit preventief was. Tijdens de versoepelingen noemde veel gestopte rokers geen interesse meer te hebben in tabak (46,2%).

De gezondheid van de respondenten

Uit voorgaand onderzoek is gebleken dat de effecten van de coronapandemie op de mentale gezondheid van jongeren aanzienlijk zijn (Kwong, Pearson, Smith, Northstone, Lawlor, & Timpson, 2020; Van de Groep, Zanolie, Green, Sweijen, & Crone, 2020). Om die reden hebben we ook in deze survey vragen opgenomen over de (ervaren) algemene gezondheid, psychische gezondheid, sociale isolatie en de behoefte aan ondersteuning.

- Van de uitgaanders geeft 16,7% aan hun algemene gezondheid minder dan goed te ervaren. Dit percentage ligt voor de Nederlanders bevolking van 16 tot 40 jaar tussen de 12,6% en 17,3% (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2020a). De ervaring van de algemene gezondheid wijkt dus niet af van leeftijdsgenoten in de algemene bevolking.

De ervaren psychische gezondheid van respondenten is uitgevraagd via de 'Mental Health Inventory 5'. Deze korte vragenlijst wordt ook door het RIVM gebruikt om psychische gezondheid te meten (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2020b). De vragen vragen respondenten te reflecteren op de laatste vier weken en zijn dus niet indicatief voor de gehele periode van de eerste lockdown en de versoepeling.

- Onder respondenten van dit onderzoek blijkt dat ongeveer een derde (29,6%) van de uitgaanders voldoet aan de criteria van "psychisch ongezond" volgens een internationale standaard voor psychische gezondheid (Mental Health Inventory 5). In het Grote Uitgaansonderzoek in april en mei 2020 was dit aandeel lager (19,6%) (Monshouwer, Van Miltenburg, Van Beek, Den Hollander, Schouten, Blankers, & Van Laar, 2021).

Net als bij de meting van Het Grote Uitgaansonderzoek in april en mei 2020 hebben we respondenten gevraagd in welke mate zij zich sociaal geïsoleerd voelden.

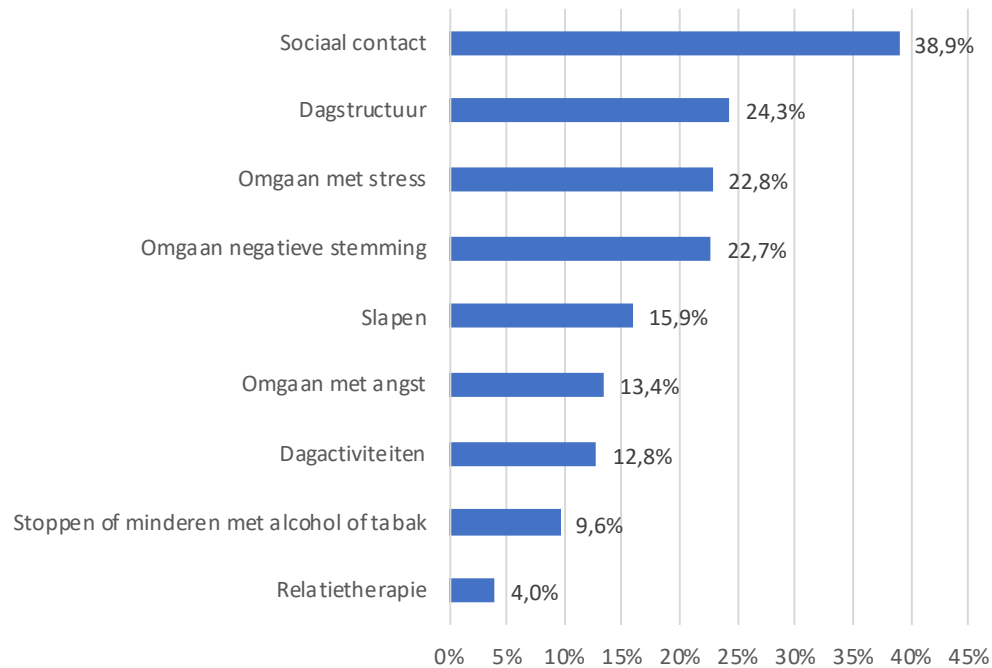
- Van de respondenten voelde 89,3% zich geïsoleerd, slechts 10,7% voelde zich (bijna) nooit geïsoleerd. Tijdens de meting van Het Grote Uitgaansonderzoek in april en mei 2020 voelde 89,2% zich geïsoleerd, deze waarde is dus nagenoeg onveranderd t.o.v. de eerste lockdown.

Respondenten is ook gevraagd naar hun behoefte aan ondersteuning op een aantal gebieden, de meerderheid (70,6%) van de respondenten had behoefte aan ondersteuning. Dit was tijdens Het Grote Uitgaansonderzoek 2020 nagenoeg gelijk (71,2%). In figuur 8 staat een selectie afgebeeld waar respondenten behoefte aan hadden, in bijlage tabel 9 zijn de overige behoeften te vinden.

2 De MHI-5 is een internationale standaard voor het meten van geestelijke gezondheid en bestaat uit 5 vragen die betrekking hebben op hoe men zich voelde in de afgelopen 4 weken. De volgende vragen zijn gesteld.

- 1) Voelde je je erg zenuwachtig?
- 2) Zat je zo erg in de put dat niets je kon opvrolijken?
- 3) Voelde je je kalm en rustig?
- 4) Voelde je je neerslachtig en somber?
- 5) Voelde je je gelukkig?

Figuur 8. Het percentage uitgaanders dat aangeeft behoefte aan ondersteuning te hebben (n=3765).

- Respondenten hadden het vaakst behoefte aan ondersteuning in het indelen van hun leven tijdens de coronapandemie, sociaal contact (38,9%) en het aanbrengen van een dagstructuur (24,3%) werden het vaakst genoemd.
- Daarnaast hadden respondenten ook een behoefte om ondersteund te worden naar aanleiding van stemmingsklachten. Stress (22,8%), negatieve stemming (22,7%) en angst (13,4%) werden regelmatig genoemd.
- De mate waarin uitgaanders behoefte hebben aan ondersteuning in het aanbrengen van een dagstructuur en dagactiviteiten is lager dan tijdens de eerste lockdown in 2020 (Van Miltenburg et al, 2020). Het aandeel dat aangeeft ondersteuning te willen in het omgaan met stress of angst is echter gelijk gebleven. De behoefte aan ondersteuning ter behoeve van sociaal contact blijft net als eerder dit jaar de grootste categorie.

Naleving van de coronamaatregelen onder uitgaanders

Na de versoepelingen van de coronamaatregelen werd gesuggereerd dat het gebruik van alcohol mogelijk (negatieve) invloed heeft op de mate waarin jongeren de coronamaatregelen naleven (RTL Nieuws, 2020). Om deze reden is gekeken naar mate waarin uitgaanders zich aan de coronamaatregelen houden, normaal gesproken en onder invloed van alcohol of drugs. De vragen zijn overgenomen uit het gedragswetenschappelijk

onderzoek van het RIVM en NIVEL of aangepaste varianten van vragen uit deze vragenlijst (Meijer, Vries, Brabers, Claasen, De Jong, & Timen, 2020).

- De meerderheid van de respondenten (57,9%) gaf aan de coronamaatregelen gedeeltelijk na te leven. Een minder groot deel gaf aan zich altijd aan de regels te houden (39,4%). Slechts 2,6% houdt zich helemaal niet aan de regels.

We hebben respondenten hierna een aantal stellingen voorgelegd over de maatregelen die door de overheid geadviseerd worden, en specifiek gevraagd naar in de invloed van alcohol of drugsgebruik op het naleven hiervan.

- Het grootste deel van de respondenten dacht dat de coronamaatregelen helpen (71,0%) (bijlage figuur 2).
- Het percentage respondenten dat het niet moeilijk vond om zich aan de coronamaatregelen te houden (40,8%) was iets groter dan respondenten die het wel moeilijk vonden zich aan de maatregelen te houden (34,4%).
- Het percentage respondenten (42,1%) dat aangaf het moeilijk te vinden de coronamaatregelen na te leven na het gebruik van alcohol was hoger dan het percentage respondenten die dat moeilijk vonden na het gebruik van drugs (31,6%).

Negatieve /ongewenste effecten door alcohol- of drugsgebruik

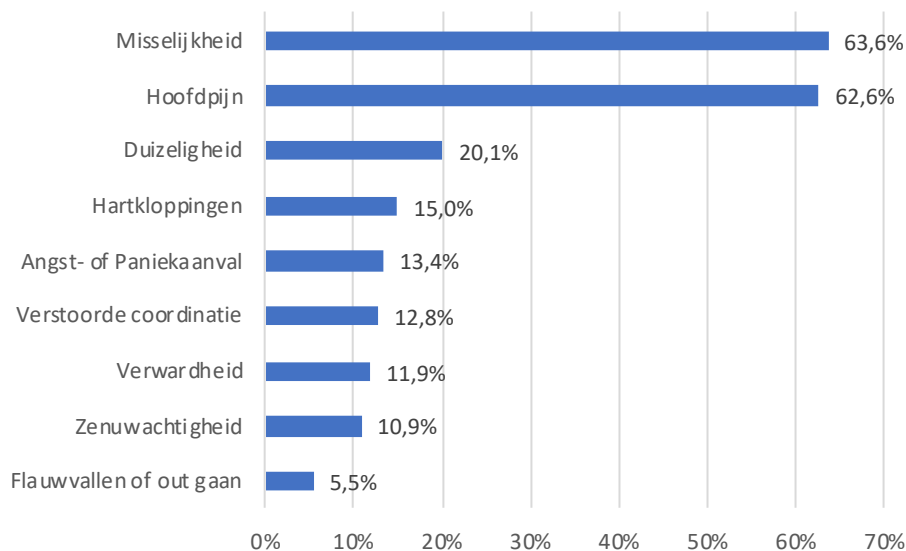
Vóór de coronapandemie zouden festivalgangers met klachten zich kunnen melden op een eerste-hulp-post van dat evenement. Deze meldingen worden jaarlijks verzameld in de Monitor Drugsincidenten (MDI) van het Trimbos-instituut. Doordat er na 13 maart 2020 geen muziekfestivals zijn geweest is deze informatie er in 2020 niet. Om toch een beeld te krijgen van de mate waarin uitgaanders tijdens de coronapandemie te maken hebben met de negatieve of ongewenste

effecten van alcohol- of drugsgebruik hebben we respondenten hiernaar gevraagd.

- Meer dan een kwart (25,6%) van de respondenten die alcohol of drugs hebben gebruikt, heeft tijdens de coronapandemie te maken gehad met negatieve of ongewenste effecten daarvan.

De respondenten die een negatief effect rapporteerden, hebben ook aangegeven welke bijwerking dit dan was (figuur 9) en of er hulp voor was ingeschakeld (tabel 2).

Figuur 9. Negatieve effecten van alcohol- of drugsgebruik als percentage van de respondenten die een negatief effect hadden meegemaakt (n=954).

Tabel 2. Het percentage gevallen waarin hulp ingeroepen is per type klacht of negatief effect.

Type klacht	Geen hulp ingeroepen	Vriend of kennis	Arts	Ambulance	SEH
Misselijkheid (%)	79,0	20,8	0,2	0,0	0,0
Hoofdpijn (%)	86,6	13,1	0,2	0,0	0,2
Duizeligheid (%)	74,0	25,0	0,5	0,0	0,5
Hartkloppingen (%)	73,5	23,8	2,0	0,0	0,7
Angst/ Paniekaanval (%)	49,6	45,0	4,7	0,0	0,8
Verstoorde coördinatie (%)	69,8	30,2	0,0	0,0	0,0
Verwardheid (%)	67,0	31,1	1,9	0,0	0,0
Zenuwachtigheid (%)	71,1	25,8	2,1	0,0	1,0
Flauwvallen of out gaan (%)	32,7	59,2	4,1	0,0	4,1

- Bij de meeste klachten werd in de meerderheid (meer dan 65%) van de gevallen geen hulp ingeroepen, behalve bij flauwvallen (32,7%) en angst- of paniekaanvallen (49,6%).
- Als er hulp ingeroepen werd dan was dat meestal van een vriend of kennis, vooral bij flauwvallen of out gaan (59,2%) en angst- of paniekaanvallen (45,0%). Bij alle andere klachten werd ook het meestal de hulp van een vriend of kennis ingeschakeld.
- Een arts werd niet vaak ingeroepen, als dat gebeurde was dit meestal voor klachten die te maken hebben met angst of paniek (4,7%) of wanneer iemand was flauwgevallen of out was gegaan (4,1%).
- De ambulance werd tijdens de eerste lockdown of na de versoepelingen niet ingeroepen door respondenten van dit onderzoek.
- Een klein deel (4,1%) van de respondenten die waren flauwgevallen of out waren gegaan bezocht de spoedeisende hulp van een ziekenhuis.

Aan respondenten die aangaven een negatief effect te hebben ervaren, is gevraagd welke middel zij toen gebruikt hadden. Bij respondenten die vaker dan 1 keer een negatief effect hadden ervaren is hen gevraagd aan het meest recente negatieve effect te denken. Respondenten konden meerdere middelen aangeven. In bijlage tabel 10 is per negatief effect aangegeven welk percentage van de respondenten een middel gebruikt had toen zij dit negatieve effect ervaarden. Hieronder een opsomming van de meest opvallende punten.

- Bij de meeste klachten worden alcohol, tabak en cannabis het vaakst genoemd.
- Deze middelen worden vooral in verband gebracht met hoofdpijn, duizeligheid en misselijkheid.
- Bij klachten die te maken hebben met angst of paniek, zenuwachtigheid en hartkloppingen worden relatief vaak ecstasy, cocaïne en amfetamine genoemd.
- Als respondenten flauwvallen of out gaan noemen zij meestal alcohol (56,1%) en cannabis (45,4%).
- De hallucinogene middelen 2C-B, LSD en paddo's of truffels werden weinig genoemd. Als zij genoemd werden was dat vooral bij verwardheid, zenuwachtigheid en angst of paniekaanvallen.
- Voor GHB geldt dat het ook weinig genoemd werd; als het genoemd werd was dat bij flauwvallen of out gaan (7,3%) en verwardheid (6,0%).
- Lachgas, 3-MMC, 4-MMC werden vrijwel niet genoemd bij de klachten die in dit onderzoek uitgevraagd zijn.
- Bij de bovengenoemde cijfers speelt de mate waarin deze middelen gebruikt worden een rol. Alcohol, tabak en cannabis zijn de meest gebruikte middelen en worden dus ook het vaakst genoemd bij negatieve effecten. Middelen die door een klein aandeel van de uitgaanders

gebruikt werden zullen door respondenten minder vaak genoemd worden. Dat wil niet zeggen dat deze middelen relatief ook zorgen voor minder negatieve effecten.

Beschouwing

In dit onderzoek zijn 3765 uitgaanders geïnccludeerd tussen de 16 en 35 jaar die minimaal een keer per jaar een club of een festival hebben bezocht in de 12 maanden voorafgaand aan de coronapandemie. De steekproef omvat veel (62,0%) hoog opgeleide jongeren en jong volwassenen en is daarom in mindere mate representatief voor lager opgeleiden.

- Tijdens de lockdown en de versoepelingen was het aantal locaties waar uitgaanders terecht konden beperkt; concerten, clubavonden en festivals vonden geen doorgang. In plaats daarvan zagen uitgaanders elkaar met name in huissettingen. Illegale feesten werden door een relatief kleine minderheid van de uitgaanders bezocht.
- Er is tijdens de eerste lockdown en de periode van de versoepelingen van de coronamaatregelen geen sprake geweest van een grote afname in middelengebruik. Voor alle middelen zijn er uitgaanders die op minder dagen gebruikten dan in 2019, maar er zijn ook uitgaanders die op evenveel dagen gebruikte of zelfs op meer dagen dan in 2019. Voor diegenen die meer dagen zijn gaan gebruiken is uit deze vragenlijst niet duidelijk geworden in welke mate de toename van het gebruik zich heeft ontwikkeld tot problematisch gebruik.
- Het gemis van sociale interactie die gangbaar is voor deze groep jong volwassen uitgaanders is groot. Uitgaanders missen vooral de sociale aspecten van het uitgaan, voelen zich geïsoleerd, rapporteren vaker psychische klachten en hebben een behoefte aan ondersteuning op het gebied van sociaal contact maar ook in het omgaan met stress en angst.
- Het is nog niet duidelijk op welke manier uitgaan in 2021 vorm gaat krijgen. Het opstarten van het uitgaansleven zou, net als de versoepelingen van de coronamaatregelen, tot een verandering in middelengebruik kunnen leiden. Zie de factsheet 'Corona, middelengebruik en het nieuwe uitgaan' voor een verdere uiteenzetting van de mogelijke gevolgen van het opstarten van het uitgaansleven na de coronapandemie (Bilderbeek & Spronk, 2021).
- Jongeren vinden het onder invloed van alcohol lastiger om zich aan de coronamaatregelen te houden.
- Negatieve effecten tijdens of na het gebruik van alcohol en/of drugs worden door een kwart (25,5%) van uitgaanders genoemd, het merendeel beperkt zich tot lichte klachten ten gevolge van alcohol-, tabak- en cannabisgebruik.

Toch is het aandeel uitgaanders die klachten noemt die mogelijk gevaarlijk kunnen zijn niet gering. Op basis van dit onderzoek kunnen we niet aangeven of gebruikers medische hulp is ontzegd of deze niet hebben ingeroepen, terwijl dat mogelijk wel nodig zou zijn geweest. Hulp van een ambulancedienst is in (vrijwel) geen enkel geval genoemd.

Kanttekeningen

- In onderzoek waarbij deelnemers gericht worden geworven via sociale media kan door 'zelfselectie' een vertekening van de resultaten optreden. Zo is de meerderheid van de deelnemers aan dit onderzoek hoogopgeleid. Onbekend is of de uitkomsten anders zijn onder lager of middelbaar opgeleiden en de resultaten moeten daarom met die beperking worden beschouwd.
- De situatie verandert snel, zowel ten aanzien van de maatregelen als de verspreiding van het coronavirus. Zo zijn op 14 oktober nieuwe contactbeperkende maatregelen van kracht geworden, waaronder de sluiting van de horeca. In december 2020 zijn de coronamaatregelen nog verder verscherpt. Het is onduidelijk wat de effecten zijn van deze lang aanhoudende beperkingen op het mentale welzijn en middelengebruik van uitgaanders en jongeren.

Methode

Dit onderzoek is getoetst en goedgekeurd door de ethische commissie van het Trimbos-instituut en voldoet aan de richtlijnen en standaarden van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG).

Werving

De vragenlijst is doelgericht verspreid via betaalde advertenties op sociale mediakanalen. Uitgaanders konden deelnemen aan het onderzoek van 18 september tot en met 18 oktober 2020.

Vragenlijst

Op de introductiepagina van de online vragenlijst werd het doel van het onderzoek uitgelegd en hoe er met de (persoons)gegevens wordt omgegaan. Nadat deelnemers expliciet toestemming hadden gegeven om mee te doen aan het onderzoek werd in de vragenlijst gevraagd naar demografische gegevens (leeftijd, geslacht, opleidingsniveau) en uitgaansgedrag. Daarna naar het gebruik van alcohol, tabak en drugs vóór invoer van de lockdown (frequentie, hoeveelheid) en het gebruik tijdens de lockdown en de versoepelingen uitgevraagd (frequentie, locatie van gebruik, motieven voor staken gebruik en verwachtingen voor het vierde kwartaal). Vervolgens werd de deelnemers gevraagd naar hun algemene en psychische gezondheid (sociale isolatie en behoefte aan ondersteuning) en de mate waarin coronamaatregelen nageleefd worden. Als laatste werd gevraagd naar negatieve bijwerkingen en ongewenste effecten die deelnemers mogelijk ervaren hadden.

Respons

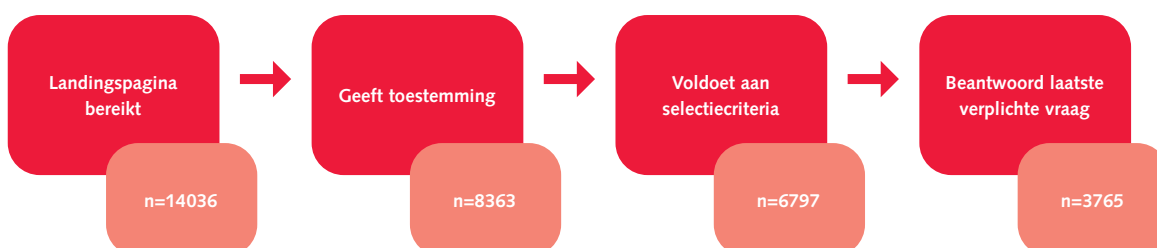
In totaal hebben 14036 respondenten de landingspagina van de vragenlijst bereikt. De uiteindelijke steekproef bestond uit 3765 respondenten. In figuur 10 is een stroomdiagram voor de bepaling van de steekproef weergegeven. Respondenten werden uitgesloten van de analyses op basis van de volgende kenmerken:

- De respondent geeft geen toestemming voor de verwerking van persoonsgegevens door het Trimbos-instituut (n=5673)
- De respondent voldoet niet aan de selectiecriteria (is tussen 16 en 35 jaar oud; ging minimaal 1 keer per jaar naar een club of een festival) (n=1566)
- De respondent sloot de vragenlijst voordat de laatste verplichte vraag was beantwoord (n=3032)

Statistische analyses

De analyses in dit onderzoek zijn beschrijvend en uitgevoerd met SPSS versie 27 en R versie 4.0.3.

Figuur 10. Stroomdiagram die de uitval van respondenten beschrijft.

Referentielijst

Bilderbeek, B. & Spronk, D. (2021). *Factsheet: Corona, Middelengebruik en Het Nieuwe Uitgaan. Informatie voor Professionals*. Utrecht: Trimbos-instituut

Centraal Bureau voor de Statistiek. (2020a). Gezondheid en zorggebruik; persoonskenmerken: Gewijzigd op: 4-3-2020 02:00. <https://web.archive.org/web/20201029000736/https://www.cbs.nl/nl-nl/cijfers/detail/83005ned>.

Centraal Bureau voor de Statistiek. (2020b). Welbevinden en leefstijl tijdens de coronacrisis: Gewijzigd op: 30-11-2020 10:25. <https://web.archive.org/web/20201130195435/https://www.rivm.nl/gedragsonderzoek/maatregelen-welbevinden/welbevinden-en-leefstijl>.

Kwong, A. S., Pearson, R. M., Smith, D., Northstone, K., Lawlor, D. A., & Timpson, N. J. (2020). Longitudinal evidence for persistent anxiety in young adults through COVID-19 restrictions. *Wellcome Open Research*, 5(195), 195.

Meijer, M., De Vries, M., Brabers, A., Claassen, L., De Jong, J. & Timen, A. *Hoe kijken burgers in Nederland aan tegen het coronavirus en COVID-19? Meetmoment 6 (11/5 – 17/5 2020)*. Utrecht/Bilthoven: Nivel/RIVM, 2020.

Monshouwer, K., van der Pol, P., Drost, Y. C., & van Laar, M. (2016). *Het Grote Uitgaansonderzoek 2016*. Utrecht: Trimbos-instituut.

Monshouwer, K., Van Miltenburg, C.J.A., Van Beek, R.J.J., Den Hollander, W., Schouten, F., Blankers, M., & van Laar, M. (2021). *Het Grote Uitgaansonderzoek 2020*. Utrecht: Trimbos-instituut.

RTL Nieuws. (2020). 'Hoe komt het dat we de 1,5 meter afstand negeren als we alcohol drinken?': 13/10. Gewijzigd op 13-10-2020 19:47.

van de Groep, S., Zanolie, K., Green, K. H., Sweijen, S. W., & Crone, E. A. (2020). A daily diary study on adolescents' mood, empathy, and prosocial behavior during the COVID-19 pandemic. *PLoS one*, 15(10), e0240349.

Van Miltenburg, C., Van Laar, M., & Van Beek, R. (2020). *Factsheet: De impact van COVID-19 en de coronamaatregelen op alcohol-, tabak- en drugsgebruik onder uitgaanders*. Utrecht: Trimbos-instituut.

Bijlage

Tabel 1. Uitgebreide beschrijving uitgaanslocaties tijdens de coronapandemie.

Virtuele rave	Vanuit een huiselijke setting bekijken en beluisteren naar een online muzikaal optreden van een band of DJ. Hierbij kunnen vrienden via een videoverbinding aanwezig zijn en gedanst worden.
Virtuele borrel	Een online borrel (d.m.v. videobellen) met vrienden of kennissen.
Afspraak met vrienden binnen	Met een kleine groep vrienden/kennissen afspreken bij iemand thuis.
Afspraak met vrienden buiten	Met een kleine groep vrienden/kennissen buiten afspreken, bijvoorbeeld in een park of aan een plas.
Huisfeest	Een feest bij iemand thuis, anders dan bij een afspraak met vrienden gaat het vaak om een wat grotere groep waarbij dansen en muziek een grotere rol spelen.
Café	Een café, kroeg of bar.
Tentfeest	Een vaak wat groter feest in een feesttent, er wordt alcohol geschonken en er zijn muzikale optredens.
Schuurfeest	Een kleinere samenkomst en vrienden, kennissen en buurtgenoten in een schuur of keet, vergelijkbaar met huisfeesten.
Club of Vereniging	Een locatie die hoort bij een (sport) club of andere vorm van vereniging die niet onder de andere uitgaanslocaties valt.
Zitfeest binnen	Een nieuwe type evenement tijdens de coronapandemie. Een, vaak door bestaande horeca georganiseerd, overdekt feest waarbij alcohol geschonken wordt en waar een muzikaal optreden bekeken en beluisterd wordt meestal vanaf een tafel met maximaal 4 bezoekers. In sommige gevallen overlappen de tijden van deze evenementen met die van het oude uitgaan (dus in de nacht).
Zitfeest buiten	Een nieuwe type evenement tijdens de coronapandemie. Een, vaak door bestaande horeca georganiseerd, feest in de buitenlucht waarbij welke alcohol geschonken wordt en waar een muzikaal optreden bekeken en beluisterd wordt meestal vanaf een tafel met maximaal 4 bezoekers. In sommige gevallen overlappen de tijden van deze evenementen met die van het oude uitgaan (dus in de nacht).
Illegale rave of feest binnen	Een overdekte illegale rave of feest waarvoor zeer waarschijnlijk geen vergunning verleend is, vaak wat groter van aard.
Illegale rave of feest buiten	Een illegale rave of feest in de buitenlucht waarvoor zeer waarschijnlijk geen vergunning verleend is, vaak wat groter van aard.
Kampeervestival	Een nieuwe type evenement tijdens de coronapandemie. Sommige (grotere) festival organisatoren hebben zich in de loop van de zomer toegelegd op het organiseren van 'corona-proof' kampeervestivals. Er is sprake van een festival-achtige setting, er wordt eten en drinken verkocht, maar er is beperkt sprake van versterkte muziek. Er wordt actief gehandhaafd op de coronamaatregelen. Het accent ligt op samen kamperen, en niet op de muziek of dansen zoals op normale festivals.

Tabel 2. Gemis door uitblijven van 'traditionele' uitgaansmogelijkheden.

	Percentage
Samenkomen vrienden	84,1%
Sociaal contact	75,7%
Dansen	70,5%
Muziek / DJ	65,9%
Nieuwe mensen kennen	61,3%
Ontspanning	56,0%
Avontuur	51,7%
Flirten	39,4%
Alcohol drinken	30,5%
Drugs gebruiken	24,7%

Tabel 3. Positieve effecten van niet uit kunnen gaan.

	Percentage
Geld over	75,8%
Gebruik minder Alcohol	42,8%
Minder last alcohol	26,9%
Gebruik minder drugs	26,5%
Voel me fitter	23,3%
Sport meer	21,9%
Meer tijd hobbys	21,4%
Nee	20,5%
Minder last drugs	12,3%
Meer echte contacten	8,7%

Tabel 4. Percentage middelengebruik tijdens de lockdown en de versoepelingen versus dezelfde periodes in 2019.

	Tweede kwartaal 2019	Tweede kwartaal 2020 (de lockdown)	Derde kwartaal 2019	Derde kwartaal 2020 (de versoepelingen)
Alcohol (%)	96,8%	94,6%	96,7%	96,4%
Tabak (%)	47,4%	40,7%	48,3%	44,3%
Cannabis (%)	43,1%	39,7%	41,6%	40,0%
Lachgas (%)	20,7%	9,6%	20,7%	10,3%
Ecstasy (%)	39,7%	26,7%	42,0%	28,0%
Cocaïne (%)	21,8%	18,9%	23,5%	20,9%
Amfetamine (%)	15,9%	9,6%	19,8%	12,1%
4-FA (%)	3,8%	1,6%	4,5%	1,4%
3-MMC (%)	4,5%	4,8%	4,3%	6,2%
4-MMC (%)	1,9%	1,9%	2,0%	2,1%
Ketamine (%)	18,8%	17,9%	19,4%	19,3%
2C-B (%)	10,5%	11,7%	11,1%	11,3%
LSD (%)	4,0%	4,5%	4,8%	4,0%
Paddo's (%)	8,7%	9,6%	8,3%	7,7%
GHB (%)	3,3%	2,5%	3,4%	2,6%

Tabel 5. Percentage gebruikers dat per middel aangeeft op deze locatie te gebruiken tijdens de lockdown.

	Thuis	Virtuele borrel	Virtuele rave	Huisfeest	Afspraak vrienden binnen	Afspraak vrienden buiten	Café	Tent- of dorpsfeest	Keet of schuur	Vereniging	Zitfeest binnen	Zitfeest buiten	Illegaal feest binnen	Illegaal feest buiten	Kampeervestival	Camping
Alcohol (%)	93,5	50,2	8,2	36,4	73,0	46,0	14,5	0,6	5,2	4,4	5,2	4,3	6,5	5,1	0,7	3,5
Tabak (%)	79,1	18,0	7,0	41,8	64,3	46,8	14,1	1,3	5,6	3,4	3,8	3,8	7,8	6,7	1,0	3,1
Cannabis (%)	76,8	4,7	2,2	23,3	47,1	31,5	2,1	0,6	2,2	0,8	0,5	0,9	3,2	4,1	0,0	2,0
Lachgas (%)	46,7	0,0	0,6	35,9	36,5	8,6	1,9	0,0	0,4	0,6	1,0	0,2	5,7	4,2	0,2	0,4
Ecstasy (%)	56,9	1,1	4,7	42,9	40,9	6,0	0,4	0,3	1,3	0,2	1,1	1,2	7,2	5,3	0,4	1,3
Cocaïne (%)	54,6	2,5	3,6	47,1	57,4	13,1	5,4	0,4	1,9	1,6	1,7	1,7	7,1	6,5	0,4	1,1
Amfetamine (%)	50,5	3,2	6,5	48,1	42,7	15,1	1,9	0,0	0,4	0,0	1,9	1,5	10,3	10,3	0,4	1,2
4-FA (%)	42,2	0,0	2,6	44,7	33,1	9,4	0,0	0,0	0,0	0,0	3,8	0,0	10,3	9,0	0,0	1,3
3-MMC (%)	49,4	0,0	4,6	43,9	50,5	6,7	2,1	0,0	1,7	0,0	1,2	1,7	7,1	7,1	0,0	0,0
4-MMC (%)	42,2	0,0	7,4	53,6	47,2	10,5	6,3	0,0	2,1	0,0	4,2	3,2	7,4	13,7	2,1	0,0
Ketamine (%)	58,8	0,8	2,8	41,7	49,3	8,7	0,9	0,5	1,8	0,2	1,1	1,1	6,0	5,3	0,5	0,5
2C-B (%)	56,9	0,0	0,3	24,2	42,8	15,0	0,0	0,0	0,2	0,0	0,7	0,3	2,9	2,3	0,3	1,9
LSD (%)	60,6	0,0	0,9	14,5	33,6	30,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,7	5,5	0,0	1,8
Paddo's of truffels (%)	59,1	0,0	0,9	8,9	37,2	18,3	0,0	0,0	0,6	0,0	0,0	0,0	0,0	1,1	0,0	0,8
GHB (%)	67,6	3,3	3,3	37,4	38,3	8,2	0,0	0,0	0,0	0,0	1,6	0,8	4,9	8,1	0,0	0,0

Tabel 6. Percentage gebruikers dat per middel aangeeft op deze locatie te gebruiken tijdens de versoepelingen.

	Thuis	Virtuele borrel	Virtuele rave	Huisfeest	Afspraak vrienden binnen	Afspraak vrienden buiten	Café	Tent- of dorpsfeest	Keet of schuur	Vereniging	Zitfeest binnen	Zitfeest buiten	Illegaal feest binnen	Illegaal feest buiten	Kampeer festival	Camping
Alcohol (%)	87,5	12,1	3,2	59,5	84,7	56,8	77,9	2,0	6,9	18,6	14,0	15,6	6,8	7,4	2,0	8,5
Tabak (%)	71,8	5,7	3,0	56,3	65,9	51,7	60,8	1,7	6,5	9,9	8,2	12,0	8,2	8,6	1,9	7,1
Cannabis (%)	70,7	1,9	1,3	30,4	52,2	37,1	6,3	0,4	2,3	0,8	0,9	2,3	3,5	5,7	0,9	4,6
Lachgas (%)	39,6	0,0	1,0	45,9	32,5	7,5	14,3	0,0	0,6	0,6	2,8	0,6	4,2	6,1	0,4	0,8
Ecstasy (%)	41,5	0,3	2,0	53,8	38,0	8,7	1,7	0,2	1,8	0,1	3,2	4,6	7,4	9,5	1,4	2,1
Cocaïne (%)	45,0	0,7	2,0	57,9	55,5	14,4	24,6	0,4	2,3	1,4	4,8	6,1	7,6	8,6	1,7	2,4
Amfetamine (%)	40,3	1,5	3,2	60,2	39,1	12,2	11,1	0,8	0,4	0,6	4,7	2,2	7,0	11,1	2,2	3,2
4-FA (%)	29,0	0,0	4,4	44,8	33,4	8,6	1,4	0,0	0,0	0,0	2,8	1,4	2,9	14,7	0,0	2,9
3-MMC (%)	38,4	0,7	3,7	51,2	45,0	13,6	13,2	0,0	3,0	1,0	3,6	5,3	7,7	7,3	1,3	2,0
4-MMC (%)	30,7	0,0	3,9	57,6	47,1	19,3	12,6	1,9	7,8	3,9	2,8	4,8	5,8	7,7	0,0	3,8
Ketamine (%)	50,3	0,4	2,2	50,8	50,1	8,1	3,2	0,4	1,5	0,2	1,9	1,5	5,2	7,5	1,3	1,4
2C-B (%)	47,9	0,4	1,4	21,8	43,4	18,3	0,5	0,0	0,9	0,0	1,5	1,1	1,4	2,0	1,6	4,9
LSD (%)	51,3	0,0	1,0	18,8	33,6	29,1	0,0	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	4,1	4,6	1,5	3,5
Paddo's of truffels (%)	52,8	0,0	1,1	8,7	39,9	21,9	0,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,3	1,1	1,9	2,9
GHB (%)	56,4	1,6	4,7	45,4	42,2	14,1	6,3	0,0	0,0	1,6	1,6	1,6	9,4	14,1	0,8	1,6

Tabel 7. Redenen om een middel niet te gebruiken tijdens de lockdown.

	Aantal respondenten niet gebruikt	Verveling	Eenzaamheid	Stress	Mentale gezondheid	Fysieke gezondheid	Kon minder uitgaan	Vrienden minder gezien	Zin in ander middel	Niet gebruikt door Corona	Geen interesse in middel	Geen zin om te gebruiken	Niet van toepassing geselecteerd
Alcohol (%)	137	2,2	12,0	2,2	17,2	21,6	34,3	41,0	0,0	7,1	26,3	26,3	5,1
Tabak (%)	525	0,4	1,4	0,3	4,6	15,6	25,9	9,3	1,9	42,8	16,0	22,9	0,0
Cannabis (%)	641	0,3	1,2	0,3	5,5	3,6	6,0	19,1	4,0	1,9	42,7	14,8	22,5
Lachgas (%)	860	0,3	0,9	0,4	4,0	4,6	30,1	8,0	5,7	2,4	50,9	14,5	11,2
Ecstasy (%)	1008	0,7	2,4	2,2	10,6	4,3	63,4	18,5	6,5	7,3	13,4	20,8	4,7
Cocaïne (%)	494	0,3	1,1	0,9	10,1	7,5	43,0	18,2	6,4	3,5	35,5	21,6	7,2
Amfetamine (%)	560	0,3	0,8	0,8	7,1	6,6	50,1	11,8	10,4	6,2	29,1	22,9	9,8
4-FA (%)	202	0,4	0,4	1,1	6,3	5,2	42,3	10,4	15,3	3,7	22,0	18,3	14,5
3-MMC (%)	123	0,0	0,6	1,2	8,5	5,5	43,6	13,5	6,7	5,5	30,8	13,5	14,7
4-MMC (%)	76	0,0	0,0	0,0	1,0	2,0	30,9	13,0	7,0	0,0	30,0	12,0	25,1
Ketamine (%)	374	0,0	0,6	0,2	5,2	1,8	33,0	21,1	9,9	5,5	25,4	27,5	8,3
2C-B (%)	326	0,2	0,9	2,4	8,2	1,8	16,6	26,4	12,0	3,2	16,7	19,9	14,5
LSD (%)	152	1,0	1,0	5,6	12,1	1,0	9,4	23,8	9,9	5,4	10,5	27,3	12,5
Paddo's of truffels (%)	287	0,3	0,8	4,5	7,2	0,5	4,2	25,9	10,5	2,4	17,1	20,1	16,3
GHB (%)	75	1,0	4,1	1,0	2,0	3,0	20,0	18,1	6,9	9,1	41,0	29,0	15,0

Tabel 8. Redenen om een middel niet te gebruiken tijdens de versoepelingen.

	Aantal respondenten niet gebruikt	Verveling	Eenzaamheid	Stress	Mentale gezondheid	Fysieke gezondheid	Kon minder uitgaan	Vrienden minder gezien	Zin in ander middel	Niet gebruikt door Corona	Geen interesse in middel	Geen zin om te gebruiken	Niet van toepassing geselecteerd
Alcohol (%)	71	2,2	4,3	3,2	21,2	33,9	17,0	16,0	3,2	6,4	27,8	14,9	12,8
Tabak (%)	410	0,7	1,1	1,1	6,6	18,5	11,6	3,5	2,4	5,3	46,2	17,8	22,5
Cannabis (%)	650	0,5	0,2	0,8	7,4	4,5	4,4	9,3	4,3	1,6	50,9	18,5	18,8
Lachgas (%)	833	0,4	0,3	0,3	3,5	4,8	22,3	5,1	6,1	2,2	54,9	15,8	11,8
Ecstasy (%)	979	1,2	1,5	2,3	11,1	5,0	54,8	12,3	5,8	5,5	16,6	20,9	6,2
Cocaïne (%)	434	0,3	0,5	1,2	11,1	6,6	31,2	11,9	8,1	3,1	40,4	23,9	8,7
Amfetamine (%)	541	1,0	0,4	1,1	7,4	5,3	43,1	7,6	10,6	4,7	33,8	24,0	7,0
4-FA (%)	205	0,0	0,7	2,2	4,8	3,3	32,8	7,0	13,6	3,3	26,7	12,5	15,5
3-MMC (%)	115	0,0	1,9	2,6	7,8	5,2	23,5	5,8	15,0	5,9	31,4	12,4	9,9
4-MMC (%)	75	0,0	0,0	0,0	2,0	2,0	24,9	13,0	14,1	2,0	31,0	16,0	16,0
Ketamine (%)	347	0,4	0,9	0,4	7,2	5,2	24,2	13,0	9,6	3,9	35,8	26,1	7,1
2C-B (%)	347	0,9	0,6	1,3	6,7	2,2	13,5	13,9	14,6	1,9	24,9	23,0	13,0
LSD (%)	167	1,8	1,4	3,6	14,5	3,6	5,0	14,5	15,5	4,6	15,4	22,8	13,2
Paddo's of truffels (%)	351	0,6	1,3	2,4	6,7	0,4	2,8	18,5	14,2	2,7	21,3	25,4	16,6
GHB (%)	77	0,0	3,0	1,0	3,9	2,9	22,6	7,9	8,7	2,0	42,2	17,7	13,8

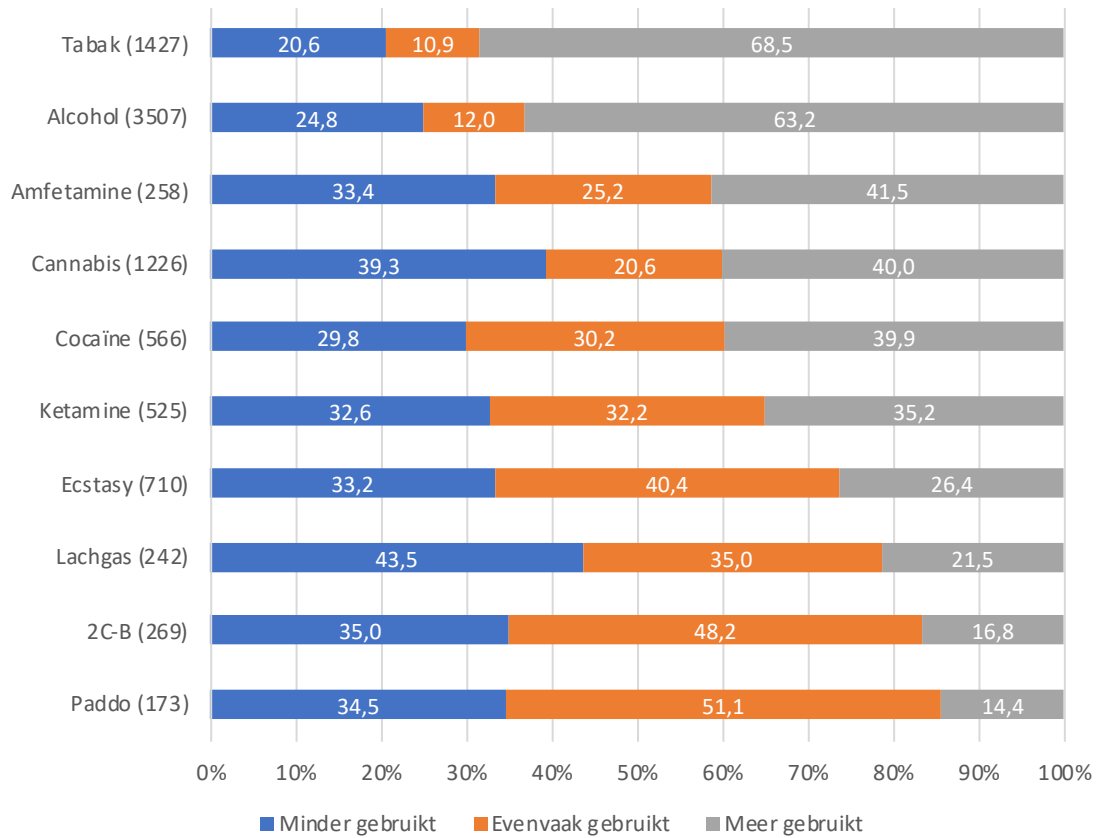
Tabel 9. Overige ondersteuningsbehoeftes als percentage van de respondenten dat aangeeft behoefte te hebben aan ondersteuning (n= 3765).

	Percentage
Stoppen met drugs	3,1%
Rouwverwerking	2,4%
Stoppen met gamen	1,2%
Mantelzorg	0,4%
Stop online gok	0,4%
Opvoeding	0,4%

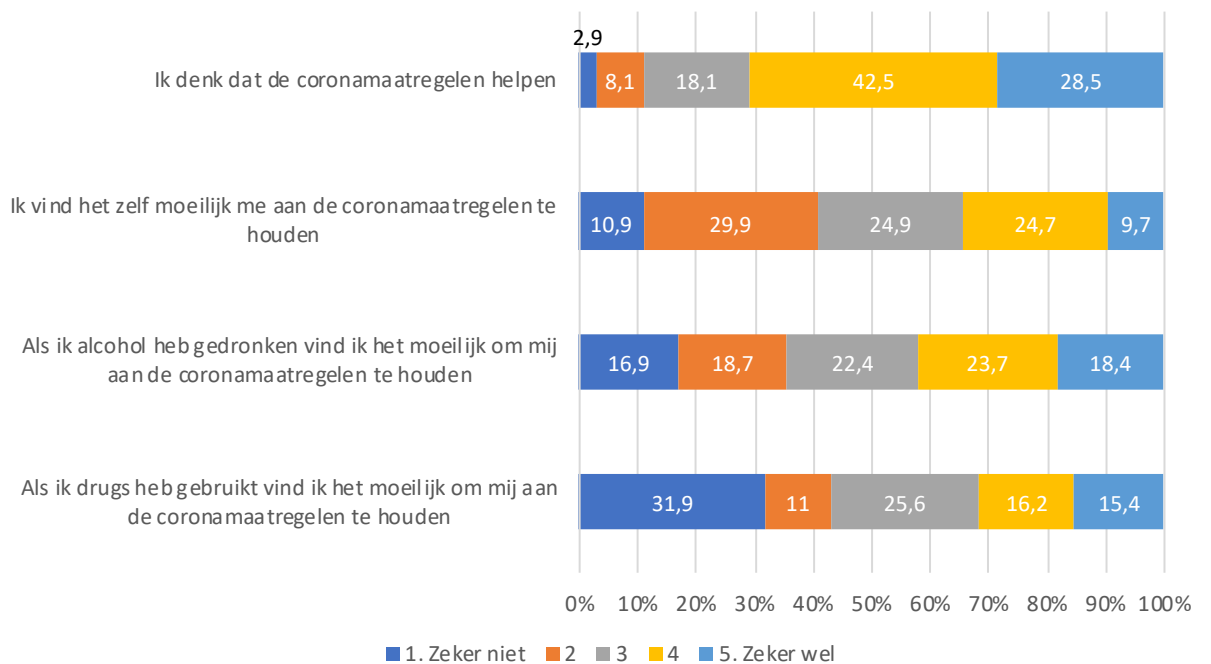
Tabel 10. Percentage respondentent dat per negatieve bijwerking of ongewenste effect aangeeft welke middel daarbij betrokken was.

	Totaal respondentent met klacht	Alcohol	Tabak	Cannabis	Lachgas	Ecstasy	Cocaine	Amfetamine	4-FA	3-MMC	4-MMC	Ketamine	2C-B	LSD	Paddo's of truffels	GHB
Misselijkheid (%)	607	93,6	14,9	8,9	0,1	5,6	6,4	1,8	0,1	2,8	0,2	3,5	1,8	0,6	1	0,1
Hoofdpijn (%)	598	83,4	16	21,7	0,4	8,2	10,2	3,6	0	3,9	0,4	1,9	2,8	1,6	1,5	0
Duizeligheid (%)	192	89	16,5	13,9	0,6	8,3	7,2	3,2	0,2	2	0,5	6	2,4	0,9	1	1,5
Hartkloppingen (%)	143	56,1	21,7	45,4	0	14,4	10	11,5	1,4	5,8	0	16	5,8	2,9	2,8	7,3
Angst- of paniekaanval (%)	128	68,2	17,2	32,5	1,3	12,4	14,6	10,7	0	3,9	0,7	13,3	6,7	2	1,3	6
Verstoorde coördinatie (%)	122	61,1	15,8	19,4	0,7	18,5	15,1	13,1	0	5	0	6,5	6,5	4,3	4,3	2,9
Verwardheid (%)	114	65,4	17,6	26,4	1,8	17,5	12,2	10	0	4,1	0,6	9,9	5,3	5,3	2,3	1,8
Zenuwachtigheid (%)	104	74,4	18,8	21	1,6	19,8	19,4	5,7	1,6	6,3	1	4,7	2,6	0,5	2,1	1,6
Flauwvallen of out gaan (%)	52	88,2	16,7	24,1	1,3	9,2	10,5	9,3	0	3,7	0	12,4	2,5	1,9	1,2	2,5

Figuur 1. Percentage gebruikers per middel dat op minder, evenveel of meer dagen is gaan gebruiken tijdens de lockdown (2020) in vergelijking met de versoepelingen (2020).

Figuur 2. De mate waarin respondenten het eens waren met stellingen over de coronamaatregelen.¹

¹ Het betreft hier het percentage van alle respondenten dat op een vijfpuntsschaal aangaf het zeker niet (1) tot zeker wel (5) eens te zijn met de stellingen over de coronamaatregelen.

Colofon

Trimbos-instituut
Postbus 725
3500 AS Utrecht
T: 030 – 297 11 00

Auteurs

*Auteurs: R.J.J. van Beek,
C.J.A. van Miltenburg,
M. Blankers, & M.W. van Laar.*

Financiering

*Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport (VWS).*

Met dank aan

*W. den Hollander, F. Schouten en
aan alle uitgaanders die deelgenomen
hebben aan dit onderzoek.*

Vormgeving

Canon Nederland N.V.

Beeld

*Gettyimages
Adobe Stock*

Artikelnummer: AF1860

Copyrights Trimbos-instituut

*Alle rechten voorbehouden. Niets uit
deze uitgave mag worden veelevoudigd
of openbaar gemaakt, in enige vorm
op enige wijze, zonder voorafgaande
toestemming van het Trimbos-instituut.*